

8. M. Boršnik, o. d., str. 589. — 9. M. Boršnik, o. d., str. 589. — 10. M. Boršnik, o. d., rodovnik, str. 592 do 595. — 11. Ustrežni urbarji. — 12. Ivan Tavčar, Visočka kronika, Ljubljana 1948, Klasje 16—17. Priedila Marija Jamar, str. 215. — 13. P. Blaznik, Kolonizacija Poljanske doline, GMS 19, 1958, str. 27. — 14. M. Boršnik, o. d., str. 594. — 15. P. Blaznik, Kolonizacija in knjiško podložništvo na Sorskem polju, SAZU I, Razprave 2, 1955, str. 180.

Dr. Paole Blaznik

SKOFJELOŠKA MESEČNA IMENA 1466

Avstrijska narodna biblioteka (Österreichische Nationalbibliothek) na Dunaju hrani v skupini srednjeveških rokopisov »Codices recentes« pod signaturo »Cod. 2821. olim Rec. 450« delo, ki je posebej pomembno tudi za slovensko kulturno zgodovino. To je tako imenovani »Škofje-loški rokopis« z najstarejšim zapisom slovenskih imen za mesece. (Prim. spredaj razpravo J. Stabeja in fotokopijo na str. 79. Lit.: Fr. Miklošič, Die slavischen Monatsnamen. Denkschriften der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Classe. 17. Bd., Wien 1868; P. Radics, Slovenščina v pismu. Letopis Matice slovenske 1870, str. 13—14.)

Omenjeni srednjeveški kodeks vsebuje spis Bertholda von Freiburg »Summa confessorum«, zapisan v 15. stoletju s kurzivno gotico in v bavarsko-avstrijskem narečju nemškega jezika. Rokopis je prvotno obsegal 15 seksternjev in 1 oktarnij ter je bil v 19. stoletju prevezan v platnice iz lepenke, listi pa so bili v 20. stoletju na novo oštevilčeni; obsega 172 listov v velikosti 290 × 210 mm. Besedilo je visoko 210 do 225 mm, široko 140 do 146 mm in je zapisano v dveh kolonah po 52 do 49 vrstic; pisano je s črnilom, posamezni naslovi in rubrikacije so rdeče; na listu 11 sta narisana dva grba v črno-beli in rdeče-beli barvi, od katerih se drugi ponovi v inicialki na listu 57; ima še 15 večbarvnih in z zlatom okrašenih inicialk in obrobnih vinjet. Rokopis je prišel v knjižnico okoli leta 1790 v času reform cesarja Jožefa II. (Prim. R. Stanka, Die Summe des Berthold von Freiburg. Theologische Studien der österreichischen Leo-Gesellschaft, Heft 36, Wien 1957.)

Za slovensko kulturno zgodovino je važna hrbtna stran lista 157. Na njem je v nemškem jeziku zapisan horoskop o človekovi prihodnosti glede na mesec njegovega rojstva, pri čemer je ob vsakem latinskem mesečnem imenu zapisano tudi njegovo slovensko poimenovanje. Zapis se v vernem prepisu glasi:

Januarius Prosynicz

Das ist das erst maneyd
Gener gehayssen das chind
das yn dem moneyd gepa
ren wirtt das stilt geren
vnd pegertt zw allen zeÿ
ten gross frewd zw habn

Ffebruarius

Das ist der hornüg oder
Setstzann vts

Martius Susecz

Das wirtt snell vnd reich vnd
In allen dingen pehent

Aprilis Maly traven

Das wirtt mueleich vnd wun
derleich, vnd scharffes mutes
vnd schalkhafft

Mayus meliky traven

Der erst May das wirtt ge-
waltig vnd chvmbt zw grossen
Eren

Jonius Bobouczmett

Der ander Maÿ. das wirtt
fradiges muets, vnd acht nicht
was er tuett

Julius Maly Serpan

Der erst Augst. das wirt aus
der massen geytig vnd pos

Augustus Veliky Serpan

Der ander Augst das wirtt
chewsch vnd willig vnd frucht
parig

Septemb̄r Poberuch

Der erst herbst, dass wirtt
an allen dingen pehend vnd
massig In allen dingn̄

October listognoy

Der ander herbst, das wirtt
poser natur Es gewinnt ain
posÿ züng vnd gillt gutt mit
vbell

Nouember kozowperschk

Das wirtt ainualtig vnd
klug vnd getrew, vnd wirtt
behentt zu leren

December Grūden

Das ist der crist Monaÿd
das wirtt gewaltig vnd reich
vnd wirtt genam vnd In allū
dingen lieb

V svobodnem slovenskem prevodu bi to pomenilo:

Januar, prosinec: Prvi mesec. Gener imenovan (op.: Gener je staro nemško mesečno ime). V tem mesecu rojeni otrok bo pomirljiv in vedno željan veselja.

Februar: Hornung (op.: staro nemško mesečno ime) ali *sečan* kakor zgoraj.

Marec, sušec: Le-ta bo bister, bogat in vsestransko spreten.

April, mali traven: Le-ta bo nadležen, čudaški, zelo pogumen in zvit.

Maj, veliki traven: Prvi majski mesec: le-ta bo oblasten in bo dosegel visoke časti.

Junij, bobovcvet: Drugi majski mesec: le-ta bo dobrodušen in nepreračunljiv.

Julij, mali srpan: Prvi avgust (op.: prvi poletni mesec): le-ta bo nenavadno darežljiv in jezljiv.

Avgust, veliki traven: Drugi avgust (op.: drugi poletni mesec): le-ta bo sramožljiv, voljan in koristen.

September, poberuh: Prvi jesenski mesec: le-ta bo vsestransko pripraven in zmeren.

Oktober, listognoj: Drugi jesenski mesec: le-ta bo slabega značaja, zlobnega jezika in zločest.

November, kozowprsk: Le-ta bo preprosti, pameten, vester in pripraven za učenje.

December, gruden: Kristusov mesec: le-ta bo imovit, bogat, prijeten in vsestransko prijazen.

Na sprednji strani istega lista 157 je zapisan podatek o zapisovalcu Bertholdovega spisa in horoskopa s slovenskimi mesečnimi imeni. Glasi se: »Anno domini millesimo quadringentesimi sexagesimo sexto finitus est liber per manus Martini de Lakch in die sancti Valentini...« Iz njega izvemo, da je bila leta Gospodovega tisoč štiri sto šestinšestdesetega na dan sv. Valentina (tj. 14. februarja) knjiga dokončana z roko Martina iz Loke.

Iz doslej znanih podatkov o prvem zapisu slovenskih imen za mesece moremo zaključiti naslednje:

Slovenska imena za mesece je zapisal neki Martin iz Loke, potem ko je na dan sv. Valentina (14. februar) 1466 dokončal prepis dela Bertholda von Freiburg »Summa confessorum« v nemškem jeziku. Zapis je nastal neke na južnonemškem (bavarsko-avstrijskem) jezikovnem področju, vendar ni nobenega podatka, ki bi njegov nastanek geografsko vezal na Škofjo Loko. Poimenovanje »škofjeloški rokopis«, ki velja od Miklošičevega odkritja dalje, je zato nekoliko netočno. Gre samo za avtorja, ki je bil doma iz Loke in ki je zapisal poimenovanja za mesece, kakor so bila takrat v rabi na škofjeloškem področju. Pravilneje bi bilo, ko bi ta srednjeveški slovenski literarni spomenik imenovali »Škofjeloška mesečna imena«.

Dr. Branko Berčič

ŠTEVILO PREBIVALSTVA V LOŠKI OBCINI SKOZI ZADNJIH STO LET

Prvi imenik krajev, ki je priobčil zanesljive podatke o vseh krajih na Kranjskem, je izšel leta 1875 in je bil sestavljen na osnovi ljudskega štetja 31. XII. 1869. Pod avstro-ogrsko upravo so bila štetja še v letih 1880, 1890, 1900 in 1910, torej vsako deseto leto. V stari Jugoslaviji se je štetje za eno leto zakasnilo in so ga opravili leta 1921, naslednje leta 1931, tretje, ki bi moralo biti leta 1941, pa je preprečila druga svetovna vojna. V sedanji Jugoslaviji so bila tri štetja, ki so sledila v neenakomernih presledkih v letih 1948, 1953 in 1961. Podatke o naseljih loške občine imamo od desetih štetij v razdobju od 1869 do 1961, torej skoraj za sto let. Vendar za leto 1921 niso popolni, ker so bile vasi Krnice, Lajše, Laze in Robidnica, ki pripadajo sedaj naši občini, takrat pod italijansko okupacijo, pač pa najdemo zanje podatke iz leta 1931. Zato moremo v celoti primerjati številke devetih štetij brez leta 1921, ko so bile najbolj opazne posledice prve svetovne vojne.

Kraji današnje loške občine so imeli leta 1869 skupno 22.756 prebivalcev, potem je število rahlo padalo in je bilo najmanjše leta 1910, ko se je znižalo na 21.790. Pri štetju leta 1931 je s številko 21.918 komaj preseglo ta nižek. V novi Jugoslaviji pa se skupno število prebivalstva večja od 22.295 v letu 1948 preko 25.565 v letu 1953 do 24.151 v letu 1961. Po podatkih matičnih uradov je do